

4

Det är ett mycket intressant
 projekt som kräver ett
 samarbete för denna verksamhet.
 # Samtidigt tar vi hand om
 centrala ansatser av svensk
 utrikespolitik. Det ger mig möjligheten
 att vara med på ett sätt som
 utgör en viktig del i vårt
 utvecklingsarbete. För att
 säkerställa att vi har en
 tydlig och konsekvent
 politik i utrikes-
 området i Helsingfors i våra verksamheter.

2/

Svenska Dagbladet skrev härförleden en hjärt-
 skärande artikel med anledning av de begränsa-
 de framgångarna i den nyligen tilländalupna
 Olympiaden i Innsbruck. Efter några dystra be-
 traktelser om diktaturländernas satsningar på
 nationell prestige och de kommersiella intres-
 senas betydelse sökte man sig med slagrutans
 säkerhet till partipolitiken. Den socialdemo-
 kratiska utjämningspolitiken ställdes vid skam-
 pålen. Det räcker inte att producera medelmåt-
 tor. Någon måste stiga upp på prispallen, förmodade
 Tidningen.

Men hav tröst, ~~oh~~ Svenska Dagbladet, hav tröst!
 Tidningen Financial Times samlade nyligen en
 panel av kvalificerade ekonomer för att värde-
 ra den ekonomiska politiken i olika länder och
 utse det land som fört den mest framgångsrika
 ekonomiska politik under år 1975. Därav ^{Till vem} utde-
 lades ~~inga~~ guldmedaljer? Jo, den tillföll
 Gunnar Emanuel Sträng. Så kan Svenska Dagbla-
 det ^{istället} vända sitt äne mot höjden och ropa: änt-
 ligen en svensk på prispallen!

Nu må det i rättvisans namn tilläggas att det
 är fråga om lagspel, en kollektiv prestation
 av det svenska folkhushållet och av dem som
 där verkar och i ekumenisk anda tillfogar jag:
 Giv även en ^{penning} åt Helén. Ty han var med vid
 Haga när det begav sig.

Nu finns det ytterligare en slutsats att dra av denna sederlärande ^{historia} ~~historia~~. Vi söker föra en självständig politik med sikte på full systerställning och förbättrad välfärd. I en tid av djup internationell kris har vi lyckats ganska väl. Men vi skall icke ett ögonblick inbilla oss att vi kan forma vårt samhälle oberoende av omvärlden.

Vid en diskussion i Värmland häromdagen om arbetslivets förnyelse framhöll en företagare att det finns en part som inte sitter med vid bordet vid våra samråd i strävandena att demokratisera det ekonomiska livet. Det är världsmarknaden, den ofta hårda marknad där vi måste sälja hälften av vår industriproduktion för att kunna utveckla vårt samhälle. På den punkten måste jag oförbehållsamt ge honom rätt. Om människorna utanför våra gränser är fattiga och arbetslösa så att de inte har råd att köpa våra produkter, om framtidsbyggandet hejdas så att efterfrågan sjunker för våra maskiner, vår malm, våra trävaror och vårt byggmaterial, kommer detta obönhörligen att påverka även oss. Den dag vi valde - och klokt nog valde - att basera vår ekonomi på en stor och öppen handel över gränserna, då tog vi också steget ut i världen, till ett direkt beroende av skeendet utanför våra gränser. ~~Jag återkommer till detta.~~

4/3

Detta beroende av världen blir än starkare markerat i de avgörande frågorna om krig och fred. Vi har valt att föra en alliansfri utrikespolitik i fred som syftar till neutralitet i krig. Den har varit framgångsrik i över 160 år. Men den får aldrig innebära isolering och ^{en}strävan att huka sig under ^{de}världens stormar. Den valda politiken måste vara trovärdig, inge respekt i omvärlden. Den förutsätter att vi aktivt arbetar för fred och avspänning överallt där vi kan tänkas göra en konstruktiv insats. Det gäller i Förenta Nationerna och i de fredsbevarande aktionerna. Det gäller i nedrustningsfrågan och i biståndsarbetet, ^{Det} gäller i strävanden till en ny ekonomisk världsordning. Och i det vittförgrenade internationella samarbete som präglar dagens värld.

Det har för Sverige alltid varit självklart att med all kraft stödja arbetet för fred och avspänning i Europa. Vi brukar också ~~med skäl~~ hävda att den svenska neutralitetspolitiken inneburit en stabiliserande faktor för läget i norra Europa och därmed för freden på vår kontinent.

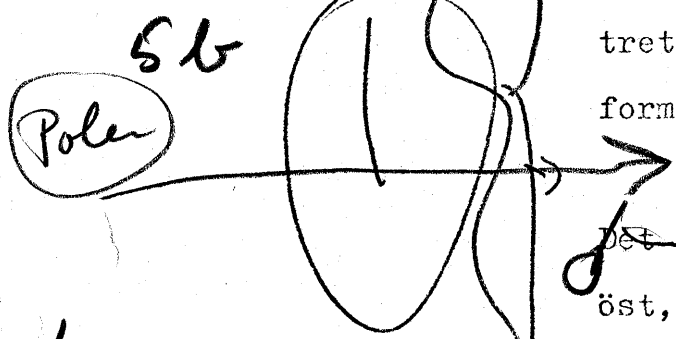
Tran skall (I) vi

Pa

5 0/

världen. Vår säkerhet betingas av det militärpolitiska klimatet i vår världsdal och av det rådande förhållandet mellan supermakterna.

II I historiens ljus kan det gångna året komma att framstå som ett märkesår i efterkrigstidens Europa. Den europeiska säkerhetskonferensen avslutades i Helsingfors i augusti. Där antogs ett dokument som syftar till att säkra freden och avspänningen i vår världsdal. Dokumentet är inte folkrättsligt bindande, det har ej heller förändrat någonting i Europas karta. Men det utgör en bekräftelse på efterkrigstidens realiteter och är det närmaste vi kan komma, trettio år efter andra världskrigets slut, ett formellt fredsfördrag.

56
Helsingfors -
Konferens slut -
dokument
inader

~~Det är ett omsorgsfullt utformad dokument där~~
öst, väst och de neutrala samt alliansfria staterna enats om en rad principer för sitt uppträdande. Bakom låg ett långt och mödosamt arbete.

Dokumentet måste ses som en helhet. Denna syn får emellertid ej skymma uppmärksamheten från de enskildheter, vilka tillsammans bygger upp slutakten till en balanserad helhet. Inget område får därför utelämnas eller ses som mindre angeläget än något annat. På svensk sida har

56

Men värtiga regeringens ölförlikning

bröf

länk i värtiga anseende vara för

anspråkarna och ~~intet~~ för arbetet för

och för mig mellan Europas folk. I detta
samband ingår man i mycket betydelsefullt tänk och det
~~samma~~ slås ett fördrag mellan värtiga
fördrag som i romans slås mellan
och Förbundsrepubliken och Polen. Det var

ett ^{konkret} konkret uttryck för Heltijnsmandatet,

det speglade fördraget efter utsästy?

lidade, det hade en djup mänsklig
Hänsyn. ^{Det var djupa känslor} ~~Att det ^{var} detta~~

att det är för de både länderna och

för hela Europa om detta jämlikhet

och statsmanntjänst fördrag skulle

minskas av manliga inrikespolitiska

intressen i Förbundsrepubliken.
Förbundsrepubliken

vi därför icke minst välkomnat att skyddet av de mänskliga rättigheterna accepterats som en med andra principer jämställd norm för internationellt umgänge. Det ger förhandlingsresultatet en mänsklig dimension och gör det begripligt för de enskilda medborgarna.

Övergrepp på de mänskliga rättigheterna blir därmed avsteg från avspänningspolitiken. Denna syn är också helt i överensstämmelse med den uppfattning den svenska regeringen länge hävdade: att förtryck, ofrihet och orättvisa i sig bär fröet till sociala och politiska spänningar. Därmed sätts även freden i fara. Sambandet mellan värnet av freden och skyddet för de mänskliga rättigheterna framstår klart.

Den som stillatigande låter förtryck, terror, tortyr, ofrihet och andra brott mot de mänskliga rättigheterna breda ut sig bidrar ytterst till att freden undergrävs. Vi har alltid sett det som en förpliktelse att försvara de mänskliga fri- och rättigheterna. Vi vänder oss mot dessa brott, varhelst de än må förekomma. Vi har gjort det i Vietnam, Chile ^{Chile, Spanien och Portugal} och andra länder där USA direkt eller indirekt medverkat till att hålla en diktatur vid liv. Vi har skarpt

7

kritiserat invasionen i Tjeckoslovakien och den där ~~den~~ rådande ofriheten.

Informationer om förföljelser mot enskilda människor i öst har under de senaste månaderna

bland annat talat om läger för politiska fångar och om tvångsmässig vård på ~~användnings-~~

~~has~~ ^{och andra metoder till bekämpning} ~~såsom metoder att bekämpa~~ ^{oliktänkande.} ~~oliktänkande.~~

Vi har också fått konkreta exempel på att man på sina håll motsätter sig familjeåterförening liksom resor över gränserna.

Vi kan ej annat än vända oss mot metoder av detta slag. De står i strid med elementära humanitära principer, vilka också avspeglades i Helsingforsdokumentet. ~~De är uttryck för en otidsenlig och förlamande syn på människan, hennes värdighet och rättigheter.~~

III Vår kritik innebär ingen önskan om konfrontation, den är inte heller uttryck för antisovjetism eller antiamerikanism.

Vi vill i det rådande avspänningsklimatet se en friare och öppnare debatt om grundläggande politiska och ideologiska frågor. Principen om icke-inblandning får ju inte tolkas så att åsiktsutbytet över gränserna inskränks till instämmande och utslätande gemensamma deklamationer.

28

7
vare sig
Ante amerikanska
eller ante sovjetiska.

Den kritik vi riktar mot olika företeelser innebär alls ingen önskan om konfrontation, den innebär inte någon fientlig inställning mot några länder, vare sig stora eller små. Vi är alltid beredda till kontakt och samtal även med dem som vi i olika stycken kritiserar. Vi förstår och respekterar att varje folk måste söka sin egen väg till ett bättre samhälle, att olika samhällssystem måste lära sig att leva med varandra och söka vägar till kontakt och fredligt samarbete. Vi stödjer helhjärtat avspänningen och vill ge vårt bidrag till att fördjupa samarbetet mellan Europas folk. Vi arbetar aktivt för att den politiska avspänningen skall följas av en militär nedrustning.

9
I avspänning

Samtidigt vill vi hävda vår rätt att säga vår mening och hävda vår uppfattning i väsentliga frågor. I det rådande ~~avspänning~~ klimatet vill vi gärna se en friare och öppnare debatt om grundläggande politiska och ideologiska frågor. Principen om icke inblandning får inte tillåtas kväva debatten. Viljan till fred och konstruktivt samarbete får inte förstumma ett öppet och mera nyanserat meningsutbyte än som var möjligt under det det kalla krigets oförsonliga tid.

Nu är situationen i Europa fylld av paradoxer. Avspänning råder mellan nationerna men inom nationerna tilltar spänningarna.

I de västliga industriländerna upplever vi just nu den djupaste ekonomiska krisen sedan 1930-talet. I land efter ^{land} ~~drabbar~~ oss förlamande och nästan osannolika arbetslöshetssiffror. Samtidigt härjar den snabbaste inflationen sedan Koreakrisen. I dag går nästan 17 miljoner människor arbetslösa i de industrialiserade länderna. Räknar man in familjemedlemmar kanske 40 miljoner människor är direkt drabbade av arbetslöshet. ^{helt} ~~Endast~~ i EG-området finns det omkring 2 miljoner arbetslösa ungdomar under 25 år. I enskilda länder ^{är} ~~av~~ ungdomsarbetslösheten förfärande siffror som ~~200 000~~, 300 000, 400 000, uppemot 500 000. Avståndet mellan arbetets trygghet och arbetslöshetens otrygghet blir mindre. Tvärs igenom industrisamhällets välstånd och samhällen gnager sig en känsla av vanmakt och ^{osäkerhet} ~~okänslighet~~. ^{kan} ~~Förödande kan~~ ~~de~~ ideologiska konsekvensen bli? Jag betraktar den fulla sysselsättningen som efterkrigstidens största ekonomiska och sociala landvinning~~ar~~. Men i dagens besvärande situation börjar man höra ^{allt} mer högröstat mummel om att en betydande arbetslöshet kanske ~~ändå inte~~ är oundviklig, att arbetslösheten ändå inte är så farlig utan har vissa

fördar

fördelar, att den enskilda människan ^{i all fall} ändå får understöd etc. Det speglar en ideologisk uppgivenhet som kan bli helt katastrofal både för nationernas vitalitet och för de enskilda människornas framtidsförhoppningar.

Ett annat illavarslande tecken är den nu uppblussande diskussionen om demokratis svaghet och ^{om} skilda hot mot demokratin, där man inte söker de sociala orsakerna ^{utan snarare} utan snarare letar efter syndabockar.

Det är ingenting nytt. Vi behöver inte gå långt tillbaka i historien för att ^{lära} ~~erfara~~ hur ~~progrunden~~ ~~uppstår~~ för starka män och de enkla lösningarnas förförelse.

På 20-talet råkade demokratin i många länder i en djup kris. Arbetslöshet, politisk splittring och parlamentarisk svaghet fick Europas demokratier att ramla som käglor. Demokratin blev för en del de svagas utväg, dömt att missbrukas eller gå under. I Mein Kampf ^{men Hitler} ~~(Hitler)~~

② "Demokratin som den utövas i Västeuropa i dag är förelöpare till marxismen ... Demokratin är den grogrund i vilken den marxistiska världspestens baciller kan växa och sprida sig."

otrygghet
beredd på
för man
kan

I dagens Chile säger sig generalen Pinochet söka efter "en ny demokratisk formel, ty den traditionella demokratin har överallt infiltrerats av marxistleninisterna."

Nu är antalet rena fascister dessbättre begränsat.

Men även bland demokrater har på det internationella planet en pessimismens debatt börjar föras om demokratin framtidsutsikter.

Den amerikanske professorn Daniel Moynihan, mest känd som USA:s ambassadör i Förenta Nationerna, påstod i en nyligen publicerad artikel att den amerikanska demokratin för en tynande tillvaro. En gång såg hela världen USA:s konstitution som ett föredöme. Den tiden är nu förbi. Moynihans slutsats är att demokratin är ett passerat skede i historien, lika ~~väsentlig~~ ^{glidsenlig} som monarkin på 1800-talet. Den har ingen förmåga att lösa framtidens problem. Kanske kan den överleva på några få isolerade och säregna platser i "en handfull nordatlantiska länder".

En pessimism av annat slag kommer fram i skriften *The Crisis of Democracy*, författad av ^{ett} triumvirat bestående av en japan, en amerikan och en fransman. Författarna är bland annat oroliga för

att demokratin skall bli allt för livaktig. att kraven på demokratin skall bli allt för stora.

7 Sänkt i hemmen

De anser att utvecklingen inneburit att en mängd ^P hävdats ^{samtligt!} allt hårdare ^{samtligt!} som de politiska partiernas sammanhållande kraft minskat.

Demokratin har blivit oregerlig, d v s säga hart när omöjlig att regera. En av författarna säger att ett visst mått av passivitet och bristande engagemang hos vissa grupper ser ut att vara en förutsättning för en fungerande demokrati.

Pessimisternas rad må fullbordas av engelmannen

Robert Moss, som skrivit en bok med titeln ^{Bom} ~~The Collapse of Democracy, om demokratiens stora~~ ^{som värd i kor} ~~värde~~ ^{värde} betydelse i den anglosaxiska världen. Han me-

nar att demokratin för att överleva måste skyddas med i det närmaste antidemokratiska metoder.

Ett i princip öppet samhälle kan behöva tillfälligt ta till diktaturbesläktade metoder i "självförsvaret", såsom styrning av massmedia, avskedande av radikala lärare, ingrepp mot fackföreningar o s v.

Han har i en tidigare bok gjort sitt bästa för att "förklara" den chilenska juntans störtande av Allende.

Demokratiens
sammanbrott

Pessimisterna har det gemensamt att de på olika sätt ser en fara i att vidga demokratins verkningsskrets, fördjupa demokratin. De talar mycket litet om sociala missförhållanden och nödvändigheten att genom en aktiv politik slå sig ur krisen. Däremot är de intresserade av att på olika sätt inskränka och begränsa demokratins verkningskraft.

Det är inte att förvåna att ^{de} det brukar hänföras till något ^t som kallas den nya konservatismen. Och ^{Här} och ^{der} har konservativa krafter mycket riktigt anat morgonluft. Man sprider ["] ojämlikhetens evangelium ["] som om den sociala utjämningen vore orsak till svårigheterna och som om be-
 fästandet av ett klassamhälle skulle förbättra situationen. Man förespråkar en återgång till en renodlad kapitalism och söker blunda för att den rådande krisen väsentligen är ett uttryck för kapitalismens kris.

Och man söker syndabockar, ^För att slippa tala om arbetslösheten och fattigdomen och människors känsla av vanmakt målar man upp den röda faran. Man förmedlar bilden av att kommunisterna drar in i regeringskanslierna och skapar moskovitiska brohuvuden i västeuropa. Därför måste Europa vaccineras mot den röda faran. Demokratin måste slå tillbaka. Så växer en anda av konfrontation och misstänksamhet fram och riskerar att skapa

spänning mellan och mellan nationerna

I norra Europa är kommunistpartierna små
- om man undantar Finland.

I Sydeuropa är läget ett helt annat. Där har kommunistpartierna under hela efterkrigstiden varit stora, starkt organiserade och med stöd vil valen av en betydande del av arbetarklassen. I Italien är kommunisterna betydligt större än socialisterna. Men socialisterna är störst i Portugal och sannolikt i Spanien. I Frankrike har socialisterna på senare år för första gången blivit majoritetspartiet inom vänstern.

Här till synes de två klasserna
Förhållanden här till de andra.
I de länder där det är
de två klasserna som har
den största delen av befolkningen
har varit perspektivet mellan
"de två klasserna" kommunisterna
och socialisterna.

100 000-tals franska arbetare, som tidigare röstade kommunistiskt, har nu gått över till socialisterna. Relationen mellan socialdemokratin och kommunismen måste bedömas efter förhållandena i varje land. Situationen är självfallet en helt annan i länder där kommunisterna organiserar en betydande del av arbetarklassen.

Kommunistpartier
tycker om och i östern
har i praktiken
mestadels en självständig
och politiskt oberoende
för de kommunistiska partierna
i de olika länderna och
en tydlig förklarig till
att dessa länder i
väntade avseende utgå
eftersom de varit
extremt utvecklad. Det är
ett grundläggande politiskt
system. Och det måste
vara kommunisterna
som utgör majoriteten
m.

socialistpartiet
Därför måste socialistpartiet i varje land själv bestämma sin ståndpunkt. Denna inställning bekräftades av 1972 och 1974 års internationaler och den bekräftades i år i Helsingör.

Under tvivret av
interna faktorer

och de andra

I den där
visat en
kennedism
kennism

har de främst visat som förbjudna partier i underjordisk verksamhet, eller i kristider då samhället och de politiska motsätnarna råkat i kris. I fredstid hämtar de sin bästa näring i utpräglade klassamhällen.

I de länder där kommunisterna samlat en stor del av arbetarklassen har de aldrig på allvar kunnat utnyttja sin styrka. Tvivlen på den egna taktiken har därför ökat. Allt mer har de insett behovet att mera anpassa sig till sin omgivning. När så ~~sovjetkommunismen fick~~ ^{inrym} ~~bruka våld~~, som i Ungern 1956 och Tjeckoslovakien 1968, ~~(för att hålla samman sitt revir)~~ tillkom till de taktiska tvivlen ett ifrågasättande av och ett begynnande avståndstagande från ^{NT} ~~det~~ ideologiska centret ^{NY} ~~i Moskva~~.

Vad vi därför bevittnat inom de tongivande kommunistpartierna i ^{NT} ~~Västeuropa~~ är ett försök att bryta sig ur ^{inlämnat} ~~ghettot~~ att framstå som mera attraktiva för grupper utanför de egna skarorna och att vinna trovärdighet som demokratiska partier. Så har skett främst i Italien, Spanien och Frankrike.

vill de vi dessa mål kommer
~~Det har snabbt visat sig att de inte kunde nå~~
 ~~dessa mål utan att ge upp vissa grundläggande~~
de emellanåt i kollision
med vissa

element av den egna ideologin, - ett förhållande som i sig är ett tecken på demokratins och det nationella oberoendets styrka. ~~Först måste~~
~~ge upp~~ den proletära internationalismens princip. Ty när den presenterades under ~~namn av~~
~~Marx~~ doktrin i Tjeckoslovakien 1968 var det därefter omöjligt att med framgång bekänna sig till ideologiskt-politiskt beroende till Moskva inför västeuropeisk opinion. Processen hade redan inletts i öst av Tito under 40-talet och i Italien vid mitten av 60-talet av kommunistledaren Togliatti. I ett sådant ifrågasättande ligger också en utveckling mot ökad kritik. Avståndstagandena från Dubceks störtande var allmänna, om än med varierande styrka. Längst i detta avseende har det spanska kommunistpartiet gått, vars generalsekreterare har rest kravet på att även "kamrat Dubcek" skall inbjudas till det planerade europeiska kommunistpartimötet. Det är också spanjorerna som grundligare än de andra motiverat sin kritik av den proletära internationalismen. I en rapport till sitt partis centralkommitté i september 1973 anser PCE:s internationelle sekreterare Azcarate att Sovjetunionen numera låter supermaktens intressen gå före kommunismens. Detta ~~anar~~ Azcarate beror på att i Sovjet och andra öststater har partiet helt kommit att identifieras med staten.

Men även de två stora partierna i väst går långt i sina markeringar. Den italienska kommunistledaren Berlinguer bekänner sin trohet till landets NATO-åtaganden, även om han hävdar att Europa klarar sig bäst både utan NATO och Warszawa-pakt. I Frankrike såg vi nyligen hur kommunisterna gick ut i en hård attack mot förekomsten av läger för politiska fångar i Sovjet och mot rättegångar mot oliktankande.

Det är säkert så att kommunisterna i sina försök att vinna tilltro i den västeuropeiska opinionen tvingas till drastiska handlingar av denna typ. Det skapar med nödvändighet friktioner med kamraterna i Moskva. Därmed ~~upplöses~~ ^{gna kas} också den proletära internationalismen.

För det andra måste kommunisterna ^{ifrågasätta} ~~göra upp~~ ~~med~~ proletariatets diktatur, en tes som ju knappast lockar till sig de stora väljarskarrorna och direkt svär emot de latinska kommunistpartiernas ambitioner att bilda en bred demokratisk front. I Frankrike samarbetar kommunisterna med socialisterna i Vänsterunionen. I Spanien ingår de i en antifascistisk front, där också borgerliga grupper finns med och i Italien strävar de efter den historiska kompromissen, d v s ett organiserat regeringssamarbete med det stora kristligdemokratiska partiet.

Tesen om proletarietets diktatur svär också mot viljan att presentera sig som ett demokratiskt alternativ för väljarna. De bekänner sig därför numera till den politiska pluralismen, majoritets- och parlamentsstyre, absolut respekt för folkmajoritetens vilja i allmänna val m m. I denna ambition kan deras budskap ibland verka nästan samhällsbevarande.

2

De italienska kommunisternas socialpolitik ligger t ex närmre de borgerligas än socialisternas. Spaniens kommunistledare Carillo gör vissa uttalanden som i sin ideologiska och politiska uttunning knappast skulle göras av våra partivänner inom PSOE. Den franska kommunistchefen Marchais möter efter sin partikongress en ideologisk kritik från vänster från socialisterna, t ex vad gäller klassanalysen.

En bekännelse till demokratin innebär också nödvändigtvis ett övergivande av tron på en revolutionär utveckling i Västeuropa samt ett accepterande av den reformistiska vägen. Kritiken mot de som tvivlar på reformismen blir också hård. Lyssna t ex på den italienske centralkommittémedlemmen Giancarlo Pajetta. Denne

kommunisters ord skulle kunna vara adresserade till våra egna svenska kommunister:

"Bara smågrupper, som är tillfredsställda med att leva i historiens utkanter, eller doktrinära skolmästare, som ännu inte har förstått det nya i tiden och som inte begriper att man måste handla i enlighet därmed, om man vill vara en äkta revolutionär, kan tala om revisionism och reformism i den betydelsen, att de innebär ett avståndstagande från socialismen."

försvinner
~~försvinner~~ Så förpassas proletariats diktatur till historiens ~~sophög~~

*från texterna om försvinner
 från texterna om försvinner*

Vad jag förstår så närmar sig nu de sydeuropeiska kommunisterna en punkt, där de snart också måste börja diskutera en tredje fundamental-kommunistisk princip, den demokratiska centralismen. Kan de i sina försök till demokratisk framtoning fortsätta att hålla fast vid en princip, som går tvärt emot tendenserna i övrigt i de västliga industrisamhällena, nämligen decentralisering av makt och inflytande på alla nivåer? Går det längre att hävda leninismens princip om det allvetande och allsmäktiga avantgardet som i sin visdom skall leda folket på den rätta vägen? Jag tror inte det. Därför måste de också ifrågasätta denna princip.

11 6

Det är kring dessa tre principer som
striden stått hård ^{deceus} demokrati efter
^{recension} demokrati mellan socialism ^{de} och kommunism,
Här har avgörande skiljelinjen ^{de} gått.

9 11 6

Detta är inte grå teori. De tre principer jag berört är alla fundamentala i den kommunistiska ideologin. ^{den enda utveckling} Många upplever detta som ett ifrågasättande av hela den marxist-leninistiska tros- läran med åtföljande symbolhandlingar. Vi får bevittna hur bysterna bärs bort från borden. Vi får uppleva hur den knutna näven löses upp i ett inbjudande handslag. Internationalens maning till kamp ersätts av nationalsången. Marxismens Mecka ^{försvinner} försvinner i fjärran.

Isamtidigt
som för tillfället
teit

Det är inte att förvåna om detta leder till ^{starka} starka inre spänningar i partierna och parti- vännerna i Öst utsätts för påfrestningar.

i Nord och
i Öst.

Nu uppstår frågan: Är det en fråga om äkta sin- nesförändring eller rör det sig enbart om ren och skär taktik med oförändrad^e ideologiska positioner under ytan. Endast utvecklingen kan ge besked härom.

Men debatten kring detta tema visar intressanta variationer. ^{men} Som ~~enligt~~ somliga hävdar att det är fråga om en taktisk ansiktslyftning i syfte att nå regeringsmakten. Sedan är det för sent. Det gäller att hårt och oförsonligt dra en gräns icke acceptera något samarbete, icke släppa in några kommunister i regeringar. Utvecklingen i ^U Sydeuropa tolkas av somliga som en diabolisk plan utarbetad i Moskva. Kommunisterna ikläder

Nu förefaller det som om kommunistpartiet i Moskva ^{inte} alltför villigt spelar med i detta spel. Man har här skärpt den ideologiska linjen. I en rad artiklar ^{utvärderas den - av} ~~predikas~~ proletariats internationella budskap, ^{liksom} ~~man~~ har hävdade ~~det~~ det oundgängliga i klasskampen, proletariats diktatur och annan ideologisk renlärighet.

De ideologiska ^{spännings} ~~problemen~~ speglar sig också i förseningen av sammankallandet av Europeiska kommunistkonferensen. Under snart 2 år har man förhandlat och sammanträtt utan att nå enighet om när konferensen skall äga rum och hur den i förväg skrivna resolutionen skall se ut. Det ligger onekligen mycket i vad ^{den} spanska kommunistledaren Carrillo säger, när han påpekar att socialdemokraterna håller möte på möte "medan vi kommunister inte ens är kapabla att hålla en europeisk konferens".

Man kan ^{f.o.m} ~~måhända~~ tänka sig att ledarna i Krem också omfattar en dominoteori. Ty vad skulle hända om den ideologiska upplösningen i de europeiska kommunistpartierna spred sig till östeuropa och tankar om en kommunism med mänskligt ansikte ånyo vann terräng i ^{relä} ~~öste~~.

Den största utmaningen mot det sovjetkommunistiska partiets ställning skulle då inte komma från borgerligheten eller från ~~socialismen~~ ^{socialdemokratien} i västeuropa utan från de egna ideologiska bröderna.

Egentligen är det en fascinerande tanke: Två oändligt starka supermakter begrundande varsitt dominospel med brickorna vända åt motsatta håll fruktande den förändring i det bestående som idéernas kamp och de folkliga ~~kampen~~ ^{krigen} kan medföra.

~~2-4 punkten~~ Nä säll och in
Egentligen måste man ha förståelse för deras situation. Den ömtåligt uppbyggda makt ~~balansen~~ ^{balansen} ter sig för dem som en garanti för freden. Förändringen kan få oöverskådliga och kanske oönskade konsekvenser. Den klara uppdelningen i intressesfärer, den enkla renlärigheten i ideologiskt avseende har för dem obestridliga fördelar. Det känns på sitt sätt orättmätigt att kritisera dem, samtidigt visar det hur bräcklig supermakt ~~vivisionen~~ ^{balansen} måste vara i ett skede då förändringens vind sveper genom nationerna.

Vad är då socialdemokratins inställning till detta skede? ~~skede?~~ ^{skede}

Härom talade vi bl a vid det socialdemokratiska partiledarmötet i Helsingfors i förra månaden.

emellertid

Låt mig först göra en liten utvikning om det svenska kommunistpartiet. Det känns nästan ofint att lägga ytterligare lök på laxen och ännu flera stenar på bördan, men det är nödvändigt för sammanhanget.

Vi har alltid upplevt kommunisterna som splittrade. De utgör i sin tur en splittrad grupp. Vad de nuvarande striderna går ut på är nästan omöjligt att klura ut. Men när partiordföranden skildrar Vpk som "den svenska arbetarklassens verktyg i kampen för socialismen" är det inte precis en storslägga man erbjuder den svenske arbetaren. ~~Snarare en pincett.~~

Någon har sagt att Vpk befinner sig i en permanent programkris. Sedan andra världskrigets slut har man antagit fem program. Man letar fortfarande febrilt efter ett program som stämmer överens med den svenska verkligheten och samtidigt bevarar det leninistiska arvet.

På något anmärkningsvärt sätt har de svenska kommunisterna ställt sig vid sidan av den utveckling i Europa som nu sker. När de franska och

Nu är en fjärra
som näst kan
många av mig
partistämman för
kontrakter och
del av den för sig
läst vad i de senaste
uppsatserna
upprekat mig
vid den.

italienska kommunisterna talar om att stärka den parlamentaristiska demokratin talar Vpk i sitt program att "parlamentarismen är det borgerliga samhällets maktcentrum". I stället skall en "central folkrepresentation" ersätta den nuvarande riksdagen. Vidare skall en "revolutionär regeringsmakt" inrättas.

Partiprogrammet avvisar också "illusionen" om "den reformistiska vägen", ^{Det är} där i stället "den statsmonopolitiska kapitalismen" som tjänar på "reformismens starka ställning".

När socialdemokratin träffade ^h den ekonomin viktiga men ideologiskt rätt neutrala Haga-överenskommelsen sparade Vpk inte på glåporden. Samtidigt säger sig Vpk stödja ^{sina} kommunistvänner som ~~drivs~~ att bilda regering med ett parti som är närmast konservativt. Vad som är klassföräderi på Haga blir klok politik ~~bland gassen på Capitolium~~ i Rom,

Inte heller är kommunisterna särskilt blå-gula, ^F få löntagare känner igen den kommunistiska svart målningen av Sverige som "ett liten, men hungrig imperialistisk stat".

Utrikespolitiskt är intrycket också suddigt. I Portugal har Vpk gett sitt ^{F stöd åt} fördömande åt Cunhals kommunistiska parti. Det står i direkt

?
i italienska
partivänner
skivan

?
oh
fridman
kommunisterna

strid med de spanska och italienska parti-
vännerna och som ~~en~~ⁱ ~~otvetydighet~~^{a goda lag} därutöver
tagit avstånd från Cunhals politik och söker
upprätthålla goda förbindelser med Mario Soares.

Om Tjeckoslovakien säger säger man att där pågår
en "normalisering". Betyder det att läget för-
bättrats i Tjeckoslovakien sedan Dubecktiden?
Eller menar man rent av att förhållandena i
Tjeckoslovakien är normala för en kommunistisk
regim? Slutsatsen blir helt enkelt att de sven-
ska kommunisterna självvalt ställer^f sig vid si-
dan av den ~~internationella~~ internationella
~~debatten, och de problem som likväl uppstått i~~
~~Sverige.~~

) Inga kallas kommunisten
med riktens och riktens
problem.) Majora Europa
är kommunistpartier över hela
världen - men man undantags
Finsland.

~~spänning inom och mellan nationerna.~~

Men vad händer i verkligheten? Det går mycket väl att hävda att kapitalismen befinner sig i en djup kris. Enklast genom att hänvisa till arbetslöshetsiffrorna.

de kommunistiska texterna

Enligt ~~läroböckerna~~ borde vi därmed befinna oss i en direkt revolutionär situation, som skulle gynna ~~det~~ det våldsamma maktövertagande som oundvikligen måste komma.

enligt samma texter

Varmed sysslar då revolutionärerna? Jo, revolutionens förtrupp i Europa är ivrigt sysselsatt med att avsvära sig revolution^{en} för att i stället uttrycka ~~sitt~~ ^{en} demokratiska och reformistiska sinne^{lag}.

Detta är ~~en annan av~~ ^{och en av} dagens paradoxer. I ett läge som enligt lärofädrarna skulle göras ^{en} gynna värld^{en} revolution^{en} befinner sig de kommunistiska partierna mitt uppe i ^{något av} (en) politisk och ideologisk kris.

Vad är nu förklaringen till detta?

här kommer (3)

spänningar inom och mellan nationer.

Det behöver inte vara så. Det kommunistiska spöket som drar fram över Europa är inte en påtaglig realitet, lika lite nu som vid 1800-talets mitt då Karl Marx manade fram visionen av de kommande kommunistiska maktövertagandet. Det är visserligen riktigt, att de kommunistiska partierna i Sydeuropa nu står närmare makten än någonsin tidigare i sin historia. Men i ett läge då kapitalismen befinner sig i djup kris och detta enligt de kommunistiska textböckerna skulle gynna världsrevolutionen, så är kommunismen själv mitt uppe i en politisk kris. I grunden är deras styrkebas bräcklig och deras ideologi utsatt för svåra påfrestningar. Varför?

*Sydeuropa
Väst Europa*

3

I trettio år har de kommunistiska partierna levat i ett slags politiskt ghetto. Trots sin organisatoriska styrka, sin disciplin och målmedvetenhet har deras inflytande ~~i de västeuropeiska samhällena~~ varit ringa. Det stalinistiska arvet har ständigt levt kvar hos de många människorna, den hårda disciplinen har hållit flera människor utanför än innanför partiet, tesernas liturgi har verkat främmande och fanatisk, elitandan har inte stimulerat till engagemang och berikande debatt. Sin styrka

2

146

För den europeiska socialdemokratien måste målet vara att nå arbetarklassen i sin helhet, att göra den delaktig i den demokratiska processen och att nyttja ^{den} ~~den~~ kraften för en social, ekonomisk och demokratisk omdaning av samhället.

Jag har svårt att förstå dem som med utslutande misstro betraktar den ideologiska omvärderingen inom kommunistpartierna. Det måste ju vara en fördel om dessa partier börjar bekänna sig till demokratiska fri- och rättigheter, om de vill försvara grundläggande mänskliga rättigheter, om de börjar inse reformismens slagkraft i samhällsförändringen.

Skulle det gå så långt att de i konkret handling lever upp till proklamationerna "ingen demokrati utan socialism, ingen socialism utan demokrati", då har de accepterat inte bara Rosa Luxemburgs grundtes om socialismen utan också den socialistiska internationalens grundläggande värderingar.

Vi har i det läget ingen anledning att återfalla till det kalla krigets tongångar eller att äntra något slags korståg av den typ som reaktionens krafter alltid står redo att organisera. Vi kan i stället utan doktrinära låsningar delta i en öppen ideologisk debatt.

Ej längre än det a brik om hjärts hande.
Ty i grunden vittnar utvecklingen om den demokratiska socialismens attraktionskraft och styrka. ~~Den är~~ ^a det folkens krav på en levande demokrati, på nationellt oberoende och social rättvisa som bryter fram.

4

20

Kommunism eller kapitalism representerar inte längre någon dröm om frihet för Eruopas folk. Närheten till öststaterna och erfarenheterna av de kapitalistiskt understödda diktaturerna i Grekland, Portugal och Spanien har gjort människorna immuna mot förtryckarregimen.

Vilken lockelse utövar kommunismen på dem som vill ha mer att säga till om på sina arbetsplatser, som vill utveckla den lokala självstyrelsen, som vill satsa på en vidgad aktivitet och ett ökat engagemang för allt fler människor i det politiska livet?

Och vilken lockelse utövar kapitalismen på dem som vill ersätta industrisamhällets orättvisor med ekonomisk demokrati, marknadskrafternas rovdrift med gemenskap och god miljö, på dem som ser hur förtryckarregimer stödjer sig på multinationella företag, hur kapitalismen motarbetar den koloniala frihetskampen?

Det är den demokratiska socialismen som främst bär frihetsdrömmen vidare. Den demokratiska socialismen är en frihetsrörelse som bygger på de många människornas frihetslängtan och engagemang.

5

21

Socialdemokratien är i dag den starkaste politiska kraften i Västeuropa. Vi kan glädja oss åt fler medlemmar, fler röster, fler parlamentsledamöter och fler regeringsposter än någonsin tidigare.

av

Men vår uppgift ~~blir~~ svar.

Det gäller att behårt och tålmodigt föra kampen för demokratin vidare. Mot förtryck och förföljelse, till försvar för de mänskliga rättigheterna.

den europeiska

I Portugal det senaste året har socialdemokratins gemensamma uppträdande och fasta ~~uppriktning~~ ^{uppriktning} ~~stöd~~ ^{uppriktning} för demokratin ~~uppenbart haft stor betydelse.~~

P
Lij deler/par
stöd, nel
är liu liu
att li stöder
demokratien
i Spanien.

~~stöd~~ ^{Pan} Spanien visar demokratins krafter ett stort tålamod i den känsligaste men oundvikliga övergången till demokrati. Kraven på politisk frihet, frigivning av politiska fångar, rätt att organisera sig, kan i längden icke hejdas. Men det står alldeles klart att de demokratiska krafternas tålmodiga väntan har en gräns.

Men det räcker inte att ~~förna~~ ^{förna} att försvara formella friheter. Demokratien måste vidgas

och fördjupas. Mot de reaktionära krafter som talar om att inskränka och begränsa demokratin måste vi beslutsamt säga: ~~ge~~ människorna mera att säga till om, för in demokratin på arbetsplatserna, låt ^{medlemmarna} ~~människor~~ ta ansvar. Då kan vi gemensamt och solidariskt skapa en bättre framtid.

Vi skall inte ett ögonblick underskatta de högerkrafter runt om i Europa som vill utnyttja dagens kris och människornas känsla av vanmakt till att vrida utvecklingen tillbaka, på nytt dra upp de hårda klassgränserna, på nytt fördjupa klyftorna, ^{ut} överlämna människorna att ensamma kämpa med marknadskrafterna och de ekonomiskt mäktiga. ¶

¶ Socialdemokraternas uppgift är att rida spänningen mot dessa reaktionära krafter, att också skapa ett bättre arbetsliv för samhällets främmande till mildhet.

Det är endast med demokratin och solidariteten som instrument som vi kan finna vägen ur den ekonomiska krisen, värna rätten till arbete, möta kraven på ett mänskligt arbetsliv, skapa trygghet och gemenskap och en god livsmiljö.

Det förmår intet land skapa av egen kraft, uteslutande på egen hand. Det behövs den samlade kraften hos en arbetarrörelse, som på grundval av gemensamma värderingar förmår arbeta över gränserna.

7

23

Framgång i denna strävan är en förutsättning för att vi med beslutsamhet skall kunna ge ett konstruktivt bidrag till att lösa de stora världsproblemen. Kampen mot fattigdomen, en mera förnuftig och rättvis fördelning av jordens samlade resurser, kampen mot det gigantiska slöseri som kapprustningen utgör - alla de frågor som andra talare så sak-
kunnigt kommer att redovisa vid denna konferens.

I grunden är det en fråga om att hålla solidaritetstanken levande och att ge den ett konkret innehåll. Den internationella solidariteten förutsätter att vi med beslutsamhet angriper de sociala och ekonomiska orättvisorna i vårt eget land. Social trygghet och ekonomisk styrka i vårt eget land lägger grunden för en aktiv och långsiktig internationell freds- och solidaritetspolitik.

Insikten om det oupplösliga sambandet mellan solidaritetsarbetet i det egna landet och ute i världen för en bättre och rättvisare framtid åt alla utgör arbetarrörelsens styrka.

I denna strävan ingår Kvinnoförbundets konferens "Sverige i världen".